

Ella troede, at hendes forlovede var faldet

Et falmet billede gav Niels mod og kræfter

Da første verdenskrig brød ud, befandt sønderjyske Niels Hansen sig på den forkerte side af Kongeåen og blev tvunget til at kæmpe på de forhadte tyskeres side. Her fortæller hans børn om en stor, stor kærlighed, som ikke engang krigen kunne ødelægge.

■ Klokkerne kimedede den dag i Stepping Kirke. Det var oktober 1914, og en af byens sønner var faldet i den krig, man dengang kun kaldte Den Store Krig, for endnu kunne ingen tro, at menneskene ville være så tossede, at der også skulle komme en anden verdenskrig.

Niels Hansen, en god sønderjyde, der var blevet tvunget til at kæmpe for tyskerne, var meldt savnet i Ruslands skyttegrave. Hans forlovede, Ella, mente ikke, der længere var noget at leve for. Hun havde jo nu mistet den mand, hun så længe havde været forlovet med. De havde regnet med, at der snart skulle inviteres til bryllup.

I stedet måtte hun nu trække i sørgetøjet. Det eneste, hun havde tilbage, var brevene. Hver eneste dag havde Niels skrevet hjem fra fronten, somme tider to gange om dagen. Hvert eneste brev havde hun gemt.

Kærestebreve

Der er gået 100 år, men brevene fra Niels til hans elskede Ella eksisterer endnu. De ligger i bundter af tyndt og gulnet papir i chatollet på gården i Fovslet. Breve og billeder ligger der med pletter og ridser ombundet af slidte bændlær. De er en del af historien om en stor, stor kærlighed, der heldigvis ikke endte den dag i oktober 1914.

Hans, Annelise, tvillingerne Asta og Anker og så efterfølgeren Ingrid på 78 år er Niels og Ellas børn. Hans lever ikke længere,

Niels og Ella havde været forlovet i flere år, da Niels pludselig blev sendt til Ostfronten.

men de andre søskende, der er i 90'erne, mødes hver nytårsaften hjemme hos lillesøster Ingrid. Hun bor nemlig i barndomshjemmet – det, der blev Ella og Niels' hjem, for der var sket en fejl: I den familie har de så gode og stærke gener, så hverken en krig, sygdom eller alderdom rigtig bider på de stærke sønderjyder. Beviset på det er, at Ella døde i en alder af 98 år i 1993, mens Niels blev 86 år, inden han døde i 1975.

Derfor kan Niels og Ella ikke længere fortælle historien om dengang, den tyske grænse gik ved Kongeåen, og dengang, det kunne koste et liv at være på den forkerte side af grænsen en søndag aften; men Annelise og Asta kan fortælle historien om to forelskede sønderjyder, der alligevel fik hinanden.

– Grænsen gik dengang lige ved Kolstrup. Vores far og mor tjente på hver sin gård, og det var planen, at de skulle giftes, når de en dag kunne få råd til at få deres eget. Vores far og mor var begge dansksindede, men den sidste krig havde

jo lagt grænsen lige ved Kolstrup, og på den måde var far pludselig blevet en del af det tyske rige. Mor tjente dengang på en gård på den danske side af grænsen som husjomfru, og så var det, far traf en forkert beslutning – og det skulle næsten koste ham livet, fortæller de to døtre.

Meldt savnet

Niels havde planlagt at besøge sin kærester den kommende søndag, men han nåede det ikke. Dagen før – den 1. august 1914 – erklærede Tyskland krig mod Rusland. Det betød, at alle mænd mellem 18 og 44 år skulle melde sig på kasernen og, efter en uges oplæring, sendes afsted til fronten. Også de 5.000 unge danske mænd, der var sønderjyder og aldrig følte, at det var "deres" krig. Fra den ene dag til den anden blev grænsen bevogtet af soldater, og al grænseovergang til Danmark blev forbudt. Den søndag kunne Ella og Niels stå på hver sin side af grænsen og se hinanden, men de kunne ikke

nå hinanden. Et par dage efter blev Niels sendt til Berlin og videre til fronten. Men skrive, det kunne han.

– På brevene kan vi se, at han skrev hver dag, nogle gange to gange om dagen. Brevene handler om de endeløse marcher, lusene og lopperne, der plagede soldaterne, fordi de aldrig var af tøjet, fronten og krigen, og han beder Ella sende pakker med smør og fedt. Han er først ved fronten i Rusland, og Ella følger ham så tæt, hun kan, i brevene. Hun læser dem mange gange, og hun er sikker på, at hendes Niels nok skal komme hjem igen. Hun vil slet ikke tro andet.

En dag kommer der ikke noget brev. Heller ikke den næste dag. De næste 14 dage i oktober kommer der ingen breve, men Ella opgiver ikke håbet. Ikke før tabslisten kommer. "Niels S. Hansen meldt savnet i Rusland," stod der.

I dette efterår, mens tv-serien "1864" har løbet over skærmene hver søndag aften, har interessen for Sønderjylland og denne landsdels historie været stærkt stigende. Du har mulighed for at vinde hele tv-serien på dvd i denne uges blad – se på side 9.

Asta (til højre) og hendes søster Annelise har gemt forældrenes breve som et kært minde. Her er de sammen med Gerda, Astas datter, og oldebarnet Ditte.

Niels' side. Hun læser brevene igen og igen, og hun slider og slæber, for nu er det kvinderne hjemme, der må overtage det hårde arbejde på gårdene. Mændene er jo væk. I stedet bliver krigsfangerne fra Rusland og Flandern udkommanderet til gårdene for at hjælpe. Alligevel er der mangel på mad, hverdagen er rationeringskort og folkekøkkener.

Desertør

En dag sker det utrolige. Niels deserterer i november 1915. Han kunne ikke længere kæmpe i en krig, der ikke var hans. Han gemmer sig under nogle sække på en lastbil, der skal nordpå, og en nat sniger han sig over grænsen til Danmark. Han kunne ikke tage hjem til Ella, i stedet blev han skjult et sted i København, indtil krigen var slut.

Da krigen sluttede i november 1918, var omtrent 5.200 soldater fra Sønderjyllands Amt blevet dræbt. Andre blev skadede for livet. Ella og Niels var heldige. De blev gift i 1918. Niels var 28, Ella var 22. Deres sammenspærde kapital rakte til et lille husmandssted, og her blev deres fem børn født. Ella og Niels fik et godt liv, de elskede deres børn og hinanden. De kunne tale med hinanden om næsten alt, men én ting talte

de ikke om: Krigen. Nogle gange drømte Niels om natten, og så blev det uhyggeligt, syntes børnene.

De voksede op i den sikre tro, at der aldrig mere ville komme en krig i Europa. Alligevel har Annelise på 95, Asta og hendes tvillingebror, Anker, på 92 og lille-søster på Ingrid 78 oplevet endnu en krig. De er generationen, der har gået syv år i skole, pigerne har tjent på landet, de har været husbestyrerinder, de er blevet gift med landmænd, og de har selv opfostret store børneflokke. Efterfølelsen Ingrid fik en uddannelse som økonoma og overtog sit fødehjem, hvor Ella og Niels opbyggede deres enkle liv i fred og kærlighed. Ringen er sluttet, for hvert nytår mødes de fire søskende, der stadig lever, hjemme hos Ingrid. De snakker om året, der gik, om fremtiden, om børn, børnebørn og oldebørn, men de snakker også om Ella og Niels, der vedblev at elske hinanden, også selv om der kom en verdenskrig i vejen. □

Billedet af Ella er skræmmet og medtaget, men det var også med Niels ved fronten i et helt år.

Niels var en flot mand i uniform, men også et ulykkeligt menneske, der kun håbede på at komme hjem til sin Ella igen.

Der blev kaldt til mindegudstjeneste i Stepping. Kvinder, børn og gamle mænd kom til kirken for at mindes deres fædre, ægtemænd og sønner. Niels var kun én af mange.

En stump avis

Men et sted derude i en skyttegrav er Niels i allerhøjeste grad i live. Tilfældigt ser han en avisside flyde på jorden i skyttegraven. Det er en stump af avisen hjemmefra, og her læser han, at han er meldt savnet og står på en tabsliste.

Hvad Niels har tænkt ved at læse sit eget navn på en tabsliste, fortalte han aldrig nogen, men måske var han lettet. Han havde skrevet lige så mange breve, som han hele tiden havde gjort, men

han havde ikke hørt fra Ella. Nu vidste han dog hvorfor. Han meldte sig straks til sine foresatte, der ad krigens snoede stier og vildveje fik rettet den frygtelige fejl: Nogen havde taget fejl af ham og en Niels fra en anden landsby. Ella blev lykkelig, mens en anden kvinde fik sit hjerte knust.

Krigen fortsatte. Niels skrev om sult og nød, han var udmattet til døden, og kun tanken om Ella holdt ham oppe. Hun havde givet ham et billede af sig selv: Et smukt portrætfotografi fra dengang, hun var en lille pige på fire år. Han gemte billedet i sin uniformsjakke tæt på hjertet. Altid var hun med ham.

Også Ella er i tankerne ved

Af Greta Johansen
Foto: private fotos og
Birger Vogelius

greta.johansen@familiejournal.dk